

om »det programmerede samfund« for eksempel ikke lige så godt have været sendt til *GRUS* eller *Politica*?

Det afgørende spørgsmål er, om tidsskriftet kan blive den samlede kraft, som det sigter mod. Danske sociologer er et meget spredt folkefærd, der professionaliseres i vidt forskellige økonomiske, politologiske og administrative miljøer med den daglige opmærksomhed rettet mod helt andre specialiserede fagtidsskrifter og fora. Hertil kommer den øjeblikkelige mangel på et bredt sociologisk studentermiljø, som i hvert fald i 1960'erne var en væsentlig basis for *Sociologiske Meddelelsers* oplag.

På den anden side vil kvalitet altid sejre – og hvis kvalitetskrav og sociologisk profil prioriteres over andre for eksempel kvantitative ambitioner, skulle markedet jo sagtens kunne udvides til det skandinaviske område (ligesom gode svenske og norske sociologiske tidsskrifter gennem tiden har fået tag i mange danske sociologer).

Første nummer viser, at der også i det danske miljø findes kræfter, der kan og vil. Så er der kun at håbe det bedste og ønske tillykke med debut'en.

Tage Bild
Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Mary Dau, *Østeuropa – fortid og fremtid*, København: Gyldendal, 1990, 80 s., kr. 118,00; Niels Munk og Finn Madsen, *Forandringens vind – Østeuropa og Sovjetunionen i 1990'erne*, (2 bind). Søllested: Lee, 1990, 66 s., kr. 68,00.

Der er hausse i bøger om Sovjetunionen og Østeuropa som følge af den seneste tids turbulens i området. Turbulensen gør det imidlertid vanskeligt at udgive bøger af blivende værdi – de er forældede før de går i trykken – men jeg synes *ikke*, forældelsesproblemet er påfaldende ved de to udgivelser, jeg her skal anmelde. På hver på sin måde søger de at kaste lys over de stadig epokegørende udviklinger i 1989-90, og de sigter begge på gymnasiet og HF's undervisning i samfundsfag og historie. Begge er lagt an som kildesamlinger med ledsagende lærebogsstof, dog sådan, at kilderne til *Forandringens vind* udgives separat. Kort fortalt er Mary Daus bog primært tilbageskuende, mens Niels Munk og Finn Madsens bog er mere fremadskuende i forhold til 1989. Ved første øjekast ser det ud til, at man får mest valuta for pengene ved at købe *Forandringens vind*. Den er langt mere ambitiøs og informativ end Mary Daus Østeuropa-bog, men denne hævder sig til gengæld ved sin kvalitet: overblik iblandet fine detaljer.

Mary Dau er kendt af mange som en dygtig formidler af viden om samfundsforhold østpå, og hun lægger i denne bog vægt på kulturelle og historiske forhold, hvad jeg tror er en klog disposition. Kernen i bogen er de kortfattede, men ram-mende beskrivelser af landene i Østeuropa, og der indledes med et kapitel om den storpolitiske kontekst og afsluttes med omvæltningerne i 1989. Den alvorligste indvending, jeg har at rette mod bogen, er, at læseren ikke får nok forudsætninger

om »det programmerede samfund« for eksempel ikke lige så godt have været sendt til *GRUS* eller *Politica*?

Det afgørende spørgsmål er, om tidsskriftet kan blive den samlede kraft, som det sigter mod. Danske sociologer er et meget spredt folkefærd, der professionaliseres i vidt forskellige økonomiske, politologiske og administrative miljøer med den daglige opmærksomhed rettet mod helt andre specialiserede fagtidsskrifter og fora. Hertil kommer den øjeblikkelige mangel på et bredt sociologisk studentermiljø, som i hvert fald i 1960'erne var en væsentlig basis for *Sociologiske Meddelelsers* oplag.

På den anden side vil kvalitet altid sejre – og hvis kvalitetskrav og sociologisk profil prioriteres over andre for eksempel kvantitative ambitioner, skulle markedet jo sagtens kunne udvides til det skandinaviske område (ligesom gode svenske og norske sociologiske tidsskrifter gennem tiden har fået tag i mange danske sociologer).

Første nummer viser, at der også i det danske miljø findes kræfter, der kan og vil. Så er der kun at håbe det bedste og ønske tillykke med debut'en.

Tage Bild
Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Mary Dau, *Østeuropa – fortid og fremtid*, København: Gyldendal, 1990, 80 s., kr. 118,00; Niels Munk og Finn Madsen, *Forandringens vind – Østeuropa og Sovjetunionen i 1990'erne*, (2 bind). Søllested: Lee, 1990, 66 s., kr. 68,00.

Der er hausse i bøger om Sovjetunionen og Østeuropa som følge af den seneste tids turbulens i området. Turbulensen gør det imidlertid vanskeligt at udgive bøger af blivende værdi – de er forældede før de går i trykken – men jeg synes *ikke*, forældelsesproblemet er påfaldende ved de to udgivelser, jeg her skal anmelde. På hver på sin måde søger de at kaste lys over de stadig epokegørende udviklinger i 1989-90, og de sigter begge på gymnasiets og HF's undervisning i samfundsfag og historie. Begge er lagt an som kildesamlinger med ledsagende lærebogsstof, dog sådan, at kilderne til *Forandringens vind* udgives separat. Kort fortalt er Mary Daus bog primært tilbageskuende, mens Niels Munk og Finn Madsens bog er mere fremadskuende i forhold til 1989. Ved første øjekast ser det ud til, at man får mest valuta for pengene ved at købe *Forandringens vind*. Den er langt mere ambitiøs og informativ end Mary Daus Østeuropa-bog, men denne hævder sig til gengæld ved sin kvalitet: overblik iblandet fine detaljer.

Mary Dau er kendt af mange som en dygtig formidler af viden om samfundsforhold østpå, og hun lægger i denne bog vægt på kulturelle og historiske forhold, hvad jeg tror er en klog disposition. Kernen i bogen er de kortfattede, men ram-mende beskrivelser af landene i Østeuropa, og der indledes med et kapitel om den storpolitiske kontekst og afsluttes med omvæltningerne i 1989. Den alvorligste indvending, jeg har at rette mod bogen, er, at læseren ikke får nok forudsætninger

for at forstå omvæltningerne i 1989. I kapitlet om Ungarn får man for eksempel indtryk af, at Kadar til det sidste sad trygt og godt på magten med en veltilfreds befolkning. Man går forgæves, hvis man ønsker stof om Østeuropa-forskningens vurdering af udviklingen i regionen og andre mere teoretisk betonedede emner, men på den anden side er der mange sammenhænge at hente i Mary Daus fremstilling. Forlaget bør gøre noget ved kortet side 34 og måske finde en skrifttype, der matcher lidt bedre til Gill Sans i kilderne.

Forfatterne til *Forandringens vind* er selv gymnasielærere, men Finn Madsen har tillige skrevet bøger om sikkerhedspolitik, hvad der præger bind II, som han står for. De to bind udgør tilsammen et forsøg på at præsentere hele den sovjetisk-østeuropæiske reformproces og dens forudsætninger samt videre internationale perspektiver for gymnasie- og HF-elever; et spændende, men også voveligt forehavende. Bind I redegør først for Sovjetunionens og Østeuropas efterkrigshistorie, derpå for Gorbatsjovs reformer og slutter med at beskrive udviklingen i de enkelte østeuropæiske lande med vægten på 1989-90. Bind II handler om Tysklands forening, Øst og Vest i sikkerhedspolitisk perspektiv og endelig Danmark og udviklingen i Øst.

Der er megen information at hente i bogen, men jeg spørger mig selv, om ikke der er for meget, og i hvert fald mangler lidt dybde indimellem. Der er et væld af faktuelle oplysninger samtidig med, at forfatterne vil holde os fast på de principielle sider af sagen, og dem er der også mange af! Især i bind II synes jeg, at digressionerne fører for langt væk fra bogens emne – Østeuropa og Sovjetunionen i 1990'erne – man ender nærmest med at sidde med en alternativ betænkning fra Forsvarskommissionen i hånden (:den omfattende trusselsanalyse). Bind II's fremstilling af Tysklandsproblemet bør skabe debat, og jeg vil i øvrigt rose Finn Madsen for at bringe et emne som supermagternes svækkede position på bane.

I forhold til bind II finder jeg som helhed bind I mere sagligt på nær stoffet om kommunistpartiernes organisatoriske struktur, som er helt passé. Samtidig med, at man får god besked om reformproblematikken i Sovjetunionen og god orientering om de øvrige lande, er der diskutabile enkeltheder. Analysen af Bulgarien og Rumænien finder jeg problematisk, men til gengæld synes jeg, at jeg bliver klogere af at læse Niels Munks afsnit om Polen. Det er helt hen i skoven at hævde (s. 17), at Ungarns og Tjekkoslaviets interesse for EF skyldes, at man vil føre »kampen« (mod EF forstås) inden for EF. (I parentes skal det bemærkes, at Tjekkoslaviets på dansk staves netop sådan og ikke med Cz- og enkelt k. Irak staves med k).

I en eventuel ny udgave bør kortene på side 2 forsynes med danske stednavne og litteraturlistens »vanskeligt læste disputats« erstattes med mindst en af de mange fremragende udgivelser på engelsk om Sovjetunionen og Østeuropa. Selv om jeg med denne anmeldelse stiller spørgsmålstejn ved, om det virkelig lykkes forfatterne at skabe overblik over omvæltningerne østpå og deres forudsætninger, som det er deres erklærede hensigt, så vil jeg medgive, at det er et hæderligt forsøg. Der bør luges ud i uvedkommende stof, redigeres bedre og gås lidt mere i dybden, hvad der allerede er gjort forsøg på ved at inddrage sagkundskabens synsvinkler og vurderinger. Afslutningsvis skal det bemærkes, at de to meget for-

skelligartede bøger, jeg har omtalt, supplerer hinanden og med fordel kan benyttes sammen.

Mette Skak
Institut for Statskundskab

Alexander Davidson, *Two Models of Welfare: The Origins and Development of the Welfare State in Sweden and New Zealand, 1888-1988*, Uppsala: Acta Universitatis Uppsaliensis, 1989, 432 s., SEK. 198,00.

This comparative study was a dissertation, and its strengths and weaknesses reflect that fact. Strengths first. Davidson attempts an ambitious dialectical task. He tries to use the Millsian methods of difference and similarity to test a broad range of theories about the welfare state, and at the same time to use those theories to explain why New Zealand rather consistently has opted for an incomes policy based, selectivist form of welfare state, while Sweden has developed a bureaucratized, universalised form. Davidson thus in effect is extending and amending Gösta Esping-Andersen's argument in *Politics Against Markets* that the resilience of social democratic political power and of the welfare state is a function of the *institutional* form the welfare state takes. Unlike Esping-Andersen, who compared only social democracies, Davidson stands a truly »liberal« case – New Zealand – against a »social democratic« case – Sweden.

Davidson carries out the comparison with highly detailed empirical studies of the origins and development of his two welfare states, the causes and consequences of particular ideological orientations and leadership struggles in the major left parties, and the failure of corporatist structures to contain wage struggles. The information on New Zealand provided by Davidson helps fill a major current gap in the literature on the welfare state, and should be particularly useful to Scandinavian scholars. Davidson's evidence seems to support Esping-Andersen's basic claim about the political consequences of particular *institutional forms* of welfare policy. For Davidson, the political difficulties of winning middle class support for a selectivist welfare system largely explain why, under the post-1984 *Labour Party* government, New Zealand suddenly lurched towards an extreme residual form of welfare provision, towards a very flat tax structure, and towards a general *recommodification* of economic and social life.

Now weaknesses. Despite a self-conscious theoretical and methodological orientation to the study, Davidson's work falls apart in two ways. First, the rich empirical detail is not integrated particularly well into the theoretical discussion. This is especially true of the earlier chapters, where he tries to explain the emergence of both welfare states. Both explanations rely rather heavily on the decisions made by specific political leaders at specific moments in time. For those of us steeped in Machiavelli's writing, this is not necessarily a sin. What makes it problematic is the absence of any effort to connect political choices and political